

Varga Olga

A tanulóval való egyéni foglalkozás alapvető szabályai, módszerei II.

A követelménymodul megnevezése:

Általános pedagógiai asszisztensi feladatok

A követelménymodul száma: 1283-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-015-50

SZOCIALIZÁCIÓ

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

" Amíg kicsi voltam és okos és kedves és szép, aki csak látott, mind azt mondta: micsoda sikerült gyerek! Igazán büszkék lehettek rá!...

Amióta megnőttem, és butaságokat beszélek, és elviselhetetlen vagyok, és rossz rám nézni, aki csak meglát, azt mondja: ez volna a ti fiatok? Szinte hihetetlen! Nem lehet ráismerni!

És a család szégyenkezik, mert arra persze nem számítottak, hogy én is kinövöm magam.

Amióta nagy vagyok, és ütődött és nyegle és idétlen, csak ülnek és sóhajtoznak, hogy kire ütött ez a gyerek...

És bár a család jól tudja, hogy minden kamasz elviselhetetlen, egymás közt mégis belátják, hogy ami sok, az sok, az ő türelmüknek is van határa, és ez így nem mehet tovább. Csak még nem tudják pontosan, hogy akkor hogyan is menjen...

Amióta nagy vagyok és ütődött és nyegle és idétlen, azóta nem lehet hozzám szólni. De azért szólnak. Pedig tudják, hogy ha hozzám szólnak, az olyan, mintha a falnak beszélnének. Nem tudom, a fal miért nem válaszol, én azért nem, mert abból csak baj van."

A fenti Janikovszky Éva idézet kérdése – a "kire ütött ez a gyerek?" – szinte minden családban elhangzik egyszer, főként akkor, ha a szóban forgó gyerek valami csintalanságot követ el, vagy nem úgy viselkedik, ahogyan azt elvárják tőle. De mi is az a követendő példa vagy norma, amelynek meg kell felelniük a gyerekeknek? Mi az a folyamat, amelynek révén eljutnak odáig, hogy a társadalom aktív tagjává válnak, megtanulva mindazokat a szerepeket és viselkedési formákat, amelyeket egész életük során használnak? Milyen eltérések lehetnek egyénenként e folyamat során? Ezekre a kérdésekre kíván választ adni a következő tananyag.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A szocializáció a társadalomba való beilleszkedés folyamata, amelyben a gyerek elsajátítja a társadalmi normákat, értékeket és ismereteket, megtanulja a különféle társadalmi szerepekben lehetséges és elvárható viselkedést.

A szocializáció azonnal megkezdődik, amikor a gyerek világra jön. A szocializáció fő terepe kezdetben a család, később a különböző oktatási intézmények (óvoda, iskola) és egyéb közösségek, amelyekkel a gyerek kapcsolatba kerül. Az első éveiben a gyereket körülvevő felnőtteknek van kulcsszerepe a szocializációban, később egyre nagyobb a kortársak befolyásoló hatása. Míg a gyerekkori szocializációban nagyon sok a tanító, oktató, kondicionáló elem, addig felnőttkorban már inkább észrevétlen és akarattalan a folyamat.

A fejlődési folyamatot tehát két tényezőrendszer együtműködése jellemzi:

- az egyik a biológiai érés, melyben elsősorban az életkorra jellemző szükségletek és készségek bontakoznak ki,
- a másik a szociális tanulás, amelynek során kialakul a szocializáció, vagyis a kulturális és társadalmi normák, értékek, viselkedésminták átvétele.

A szocializáció egyik legfontosabb mechanizmusa az **azonosulás (identifikáció)**, amelyben a gyerek arra törekszik, hogy olyan legyen, úgy érezzen és viselkedjen, mint a számára fontos emberek, elsősorban a szülei. A megfigyelt viselkedésmintákat először a fantáziájukban „gyakorolják” a gyerekek, majd játékaikban jelentkeznek, és csak ezután alkalmazzák szociális helyzetekben. A szociális szerepek elsajátításakor olyan tanulási folyamat megy végbe, amelyet ritkán tudatosítanak tanításként a szülők. A szocializáció akkor „sikeres”, ha végül a gyerekek ésszerűnek és szükségszerűnek fogják fel a számukra betartandó szabályokat.

Az azonosulás egyik legfontosabb területe a nemi identitás megszerzése, vagyis a nemi identifikáció. A gyerekek már 2–3 éves koruk körül észlelik a nemek közötti különbségeket, de csak 4–5 éves korukra értik meg teljesen, hogy az ember neme állandó jellemző. A nemi identitás kialakulásán túl a gyerekek a szocializáció során megtanulják a nemhez illő viselkedésformákat is, vagyis a nemi szerepeket. A nemi szerepek fontos alapot szolgáltatnak a gyerek személyiségéhez hozzájáruló egyéb – például foglalkozási, családi – szerepek elsajátításához.

Az azonosulás folyamatának legismertebb magyarázatát Sigmund Freud, a pszichoanalitikus elmélet kidolgozója adta. Freud úgy gondolta, hogy a gyerekek 3–4 éves koruk körül olyan nagymértékben rajonganak ellenkező nemű szülőjük iránt, hogy azonos nemű szülőjük helyébe szeretnének lépni, akire ezért féltékenyek. Ez büntudatot okoz számukra, amelyet az azonos nemű szülővel való azonosulás révén oldanak fel.

Az azonosulás érzelmi hátterének egyik eleme az anya távolléte által kiváltott feszültség, vagyis a szeparációs szorongás. A szeparációs szorongás esetén a 4 esztendőes gyereknél idősebb gyerek tiltakozik, a szorongás jegyeit mutatja, ha az anyjától el kell válni (az óvodai beszoktatáskor jelentkező tünetek nem tartoznak ide). Jellemzői a reggelente jelentkező fejfájás, hasfájás, rosszkedv, de jelezhet az elalvás zavara is.

E szorongás feloldásának egyik eszköze az azonosulás: a gyermek úgy kezd viselkedni, mint az anyja, így szinte „ő a mama”. Ha ő a mama, akkor a hiány már kevésbé elviselhetetlen.

Az azonosulás egy másik magyarázata szerint a folyamatot nem a Freud által feltételezett belső konfliktusok vagy a szeparációs szorongás váltják ki, hanem az egyszerűen megfigyelés és tanulás által megy végbe: a gyerekek megfigyelik a különböző viselkedésmintákat és azok társas következményeit, azt, hogy melyeket jutalmaz – melyekre reagál elismeréssel, odafigyeléssel – és melyeket büntet a szociális környezet.

A szocializáció folyamatában fontos szerep jut az **utánzásos tanulásnak**. Az utánzás kora gyermekkorban még nem szándékos. Csecsemőknél (mivel még nem alakult ki éntudatuk) hiányzik a minta (modell) és az utánzó (saját maga) tudatos megkülönböztetése, ami a szándékos utánzás feltétele. Ebben a korban a látott mozgás utánzása akaratlan, az idegrendszer mozgásgátló rendszerének éretlensége okozza. Az utánzásnak a későbbi életkorokban is jelentős szerepe van a viselkedésformák elsajátításában, másfél-két éves kortól kezdve a felnőttek (és nagyobb gyerekek) utánzása már szándékos. A modellhatás, az utánzás játszik meghatározó szerepet a beszéd tanulásában is.

Bizonyos körülmények és környezeti hatások kedvezőtlenül befolyásolhatják a szocializáció folyamatát.

A szocializációs ártalmak közé tartozik:

- a súlyos szegénység,
- a család nélkül vagy csonka családban való nevelkedés,
- a bántalmazó, veszélyeztető vagy elhanyagoló szülői magatartás.

Lehetséges veszélyforrást jelentenek a tömegkommunikációs médiumok is, így például a televízióban látott agresszív vagy félelemkeltő tartalmak is.

A szocializáció alapmechanizmusai közül a legfontosabbak tehát:

- A személyiségfejlődéshez szükséges környezeti ingerek biztosítása – érzelmi biztonságérzet megteremtése, szülői kapcsolat kialakítása
- Szoktatás, kondicionálás – öltözködés, étkezés, tisztálkodás stb.
- Tanítás, oktatás – az anyanyelv elsajátítása
- Azonosulás
- Komplex viselkedésminták differenciált megerősítése és gyakoroltatása
- A személyiség önszervező fejlődése

Szocializációs tényezők

1. A család szerepe

A család az első szocializációs kötelék, ez az első kiscsoport az egyén és a társadalom között. Szocializációs szerepe szinte pótolhatatlan, ezt bizonyítja az is, hogy a kényszerűségből állami gondozottá vált gyerekek mennyire hátrányos helyzetűek a családban nevelkedő gyerekekhez képest, mennyivel nehezebb számukra a beilleszkedés. A család szocializáló hatása leginkább a pubertáskorig érezhető, ekkortól kezdve azonban szerepe átteődik a kortárs csoportokba. A családban végbemenő változások (válások, egyszülős háztartások, házasságon kívül született gyerekek) befolyásolják a gyerekek szocializációját, kutatási eredmények azt mutatták, hogy az egyik szülő hiánya, a fiúk esetében az apa hiánya hátrányosan érintheti a gyerekek szocializációját. A szülők gyakran nem mérik fel kellőképpen az otthoni problémák hatásait, sokszor nincsenek is tisztában egy-egy, a gyereket érintő esemény, történés fontosságával. A pedagógiai szakemberek tapasztalatai alapján ahhoz, hogy egy adott gyerek szocializációs, érzelmi, magatartási problémái kezelhetőek, illetve megoldhatóak legyenek, sokszor elsősorban nem hozzá, hanem a szülőkhöz kell közel kerülniük, mert csak partneri viszonyban tudnak tartós sikereket elérni.

Az elmúlt évtizedekben a családszerkezetek erőteljes változásokon mentek keresztül, felbomlóban van a hagyományos családmodell, egyre kevesebb nagycsalád létezik, a válások mindennaposak, ennek nyomán növekszik az egyszülős háztartások száma. A megváltozott szerkezet magával hozta a családtagok egymással töltött idejének átalakulását is, súlypont eltolódás következett be, a digitális médiumok lényeges szerephez jutottak. A gyermekvállalás idejének kitolódása, a családok megváltozott életkörülményei, a hátrányos helyzetű gyerekek és családok tömegessé válása új szemléletet kíván az óvodáktól, iskoláktól is. Ezért a családi háttér ismerete és az erre való reagálás az eddigieknél is fontosabbá vált a nevelés, a személyiségkibontakoztatás során.

A család elsődleges szerepe a szocializáció során abban áll, hogy a legkorábbi életszakasztól kezdve hat a fejlődő egyénre; érzelmi kötelékei, kapcsolatainak erőssége, hosszan tartó hatása alapvető érzelmi és viselkedési modelleket tanít.

A szülői háttér, mint nevelési közeg nemcsak támogatja, hanem adott esetben károsíthatja is a személyiségfejlődést, ez főként a büntetés és az elítélő magatartások által valósulhat meg. Három területen jellemző ezeknek a traumatikus hatása: az egyik a szexualitás, a másik az agresszió, a harmadik pedig az önállóság.

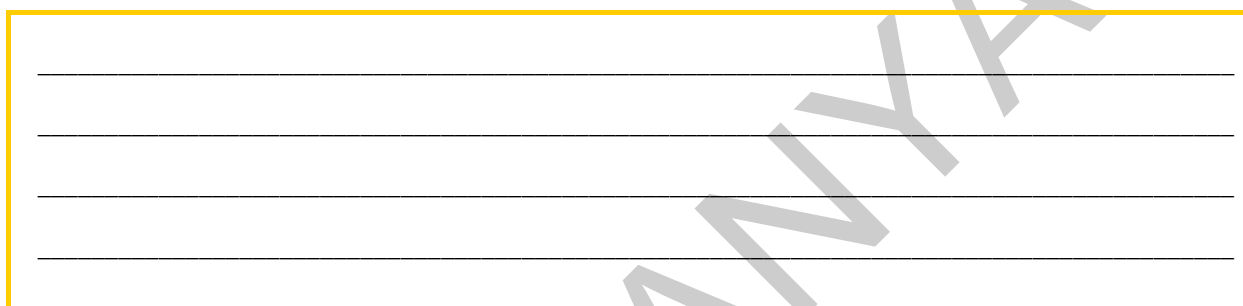
A család szocializációs funkciója tehát többszintű. Egyrészt ellátja a gyermek biológiai gondozását, biztosítja azokat a biológiai feltételeket, amelyek az éréshez és fejlődéshez szükségesek, ugyanakkor meghatározott magatartási és szerepmintákat is közvetít. A gyermek személyiségfejlődése szempontjából azok a nevelési elvek, amelyeket a szülők alkalmaznak, meghatározóak. Ezeknek a viselkedésmódoknak, magatartásoknak nagyon fontos szerepe van a szorongó és az agresszív személyiségjegyek kialakulásában is.

Négyféle alapviselkedés különíthető el (egyértelmű, "tisztá" formában természetesen nem, vagy csak nagyon ritkán fordulnak el a hétköznapokban, a viselkedési módok sokszínűsége rengeteg lehetőséget, árnyalatot hoz létre): meleg-engedékeny, hideg-engedékeny, meleg-korlátozó, hideg-korlátozó.

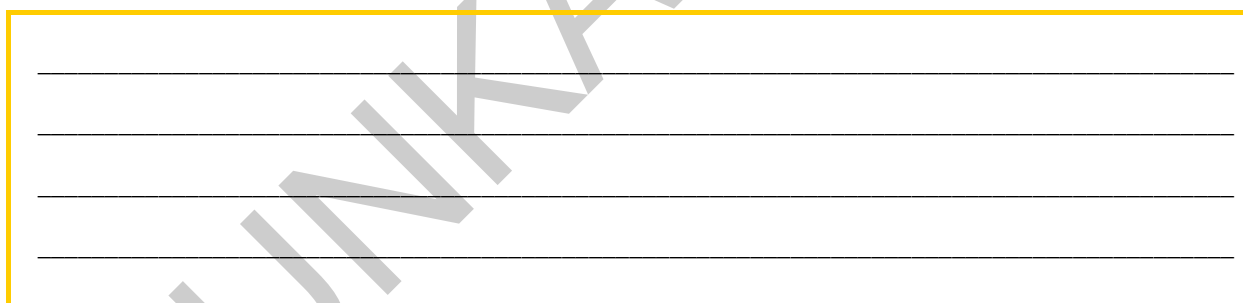
TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Páros munkában nézzenek utána szakkönyvekben, az interneten a fentiekben leírt négy alaptípus jellemzőinek!

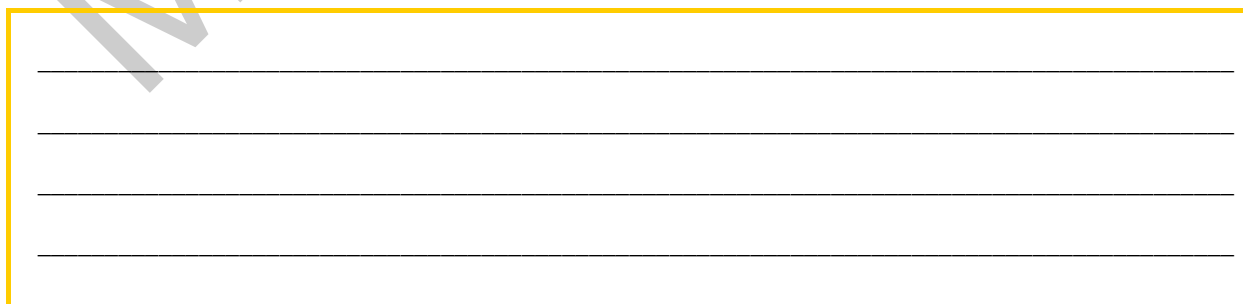
Meleg-engedékeny

Hideg-engedékeny

Meleg-korlátozó

Hideg-korlátozó

A család, mint támogató rendszer a következő funkciókkal segít Caplan (amerikai pszichológus) meghatározásában:

- a világra vonatkozó információk összegyűjtése, terjesztése – a média lecsökkentette ezt a funkciót
- visszajelentő, útmutató rendszer– a család megtanítja, hogy a másoktól beérkező reakciókat hogyan lehet feldolgozni egyes helyzetekben – érzelmi biztonságot jelent
- egy, a világról kialakuló kép forrása, stabil értékekhez való viszonyulást ad, amely a későbbiek során a krízishelyzetek sikeres megoldását segítheti elő
- gyakorlati és konkrét segítség forrása – oda-vissza irányuló folyamat (idős szülők)
- a pihenés, regenerálódás színhelye
- referencia vagy kontrollcsoportként is hat, hiszen olyan személyekből álló csoport, akik véleményére sokat adunk, nagy jelentőségűek számunkra
- az identitás forrása– az énkép kialakulása és annak megszilárdulása ebben a közegben zajlik
- fokozza az érzelmi teherbírást– krízishelyzetek megoldásában jelentős

A családok különböző nyilvánvaló vagy rejtett problémái tehát zavarokat okozhatnak a személyiségfejlődésben, ezek nemcsak a gyerekkori lelki zavarokban, hanem később is megnyilvánulnak, például a felnőttkori alkalmazkodás sikertelenségében.

2. Kortárs csoportok

A csoportok azért játszanak fontos szerepet a fejlődésben, mert a gyerekek ezekben a kapcsolatokban a családtól többé-kevésbé függetlenül vannak, így egy egészen más és új viszonyrendszerben tanulnak viselkedésmintákat. Egyenrangú kommunikációs partner szükséges ahhoz, hogy megtörténjen a szülőkapcsolatoktól való első eltávolodás.

Óvodás korban a kortárs csoport szerepe eleinte csak az együttmozgás, majd a közös játék lesz, az együttműködéssel a társas fejlődés egy újabb lépcsőfokára lépnek. Egymástól kölcsönösen tanulnak, főként mozgásokat, majd beszédelemeket. Az együttes élmények hatására kialakul a "mi tudat", az erős összetartozás érzése, minél erősebb egy csoport, annál nagyobb biztonságot ad tagjai számára. Az óvodáskori csoportokba a normák általában kívülről, irányított módon kerülnek be.

Az egyéni erősségek és gyengeségek felismerése is hozzátartozik a csoporton belüli személyiségalakulás folyamatához, a folyamatosan alakuló, változó érdeklődési kör által a gyerekek egyre jobban különböznek egymástól. A különbözőség vágyának elfogadása, elfogadtatása is konfliktusforrás sok esetben.

A kisiskolás korszakban a gyerekek már lényegesen több időt töltenek kortársaikkal, mint ezt megelőzően, ennek megfelelően csökken a családdal töltött idő. A társas kapcsolatokban személyes identitásuk fejlődik. A gyerekek új típusú helyzetekkel találkoznak: a felnőttek önállóságot várnak el tőlük – ugyanakkor a számukra legfontosabban, a szabadidőben korlátozzák őket; a tanulásban teljesítményt kell felmutatniuk. Megváltozik a szülőkhöz fűződő viszonyuk is, kevésbé hagyják, hogy gyerekségüket éreztessék velük, öntudatuk alakulása miatt nehezebb a tiltásokat, vagy akár a megóvó szabályzásokat kommunikálni feléjük.

Ebben az időszakban tanulják meg a gyerekek a szociális nézőpontváltás képességét, megismerik azt, hogy hogyan látják őket mások. Játékaikban már nemcsak fantáziajátékok szerepelnek – amelyben a játék a lényeg –, hanem szabályjátékok, ahol a győzelem a cél. Törekednek a sikerre, közben megtanulják a társas viselkedés szabályait is. Finomodik az erkölcsi ítélőképességük is, önállóan tudnak dönteni abban, hogy mi a rossz és mi a jó, viselkedésükben a kortárs csoportok szabályai is meghatározók.

A barátság fogalma is változik ebben az időben, míg a kisgyermekeknél a barát játszótársat jelent, addig ebben a korban már azt tekintik barátnak, akivel közös az érdeklődési körük, akiben hasonlóságot találnak önmagukkal, akivel beszélgetni tudnak. Információikat megosztják egymással, alakítják egymás véleményrendszerét, így egy újabb befolyásoló tényező lép be a barátságok kapcsán a személyiség fejlődésébe. A barátságok meghatározhatják az adott kortárs csoporton belül elfoglalt helyet is, a népszerűséget, az elismertséget.

Serdülőkorban már meglehetősen kritikusan szemlélik a világot, így a kortárs csoporton belüli társakat is. Fejlettebb önismeret jellemző, ebben az időszakban a gyerekek újraértékelik kapcsolatukat a felnőttekkel, szüleikkel, csökken a család befolyása, a legfőbb viszonyítási alap ekkor lesz a kortárs csoport.

3. Játék és mese

Az óvodás gyermek alapvető tevékenysége a játék, mely ideális esetben minden más tevékenységforma elé helyeződik, kiemelt jelentőségű, hatékony eszköze a szocializációnak. A gyerekek minden élethelyzetet, minden konfliktust, minden élményt, minden külső hatást a játékukba integrálnak. A játék során a stresszt okozó dolgokat kivetítik, ily módon megszabadulhatnak tőlük. A játékfajták az életkornak megfelelő módon színterjednek – mozgásos játékok, szerepjáték, konstrukciós játék, szabályjáték. A konfliktuskezelés során fontos a mozgásos játékok szerepe, mert ezek elősegítik a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodóképesség elsajátítását.

A szabad játék mellett a mesélés, a mesehallgatás is meghatározó tevékenység, kisgyermekkorban a mindennapos mesélés a mentális higiéne elmaradhatatlan eleme. A mesehallgatás nem korhoz, inkább tartalomhoz kötődik. A 1,5–2 éves gyerekek még az „én-meséket” élvezik, amelyekben nagyon egyszerű formában (egyes szám harmadik személyben) saját életük eseményeit hallhatják vissza és élhetik át újra. A valódi mesét hallgató viselkedésmód 4–5 éves korban alakul ki, amikor a gyerekek teljesen átadják magukat a hallottaknak, a mesét mesélő viselkedését – hangjának megváltozását, intonációjának különlegességét – érzékelve, maguk is átlépnek a rendkívüli dolgok birodalmába. A jelen kor gyerekeinek egyre nagyobb szüksége van olyan mesékre, melyekben magányos hősök indulnak útnak és érik el céljukat, mert ezek a minták segíthetik ahhoz őket, hogy bízzanak önmagukban, így a magány ne társuljon kizárólag negatív érzetekkel. Ugyanannak a mesének különböző szituációkban, élethelyzetekben való meghallgatása, elolvasása más-más szükségletre, igényre reagálhat, sokféle értelmezést téve lehetővé. A mesék mintául szolgálnak a gyerekek számára a megoldandó kérdéseikhez, a ráismerés és a feldolgozás révén. A mesék úgy adnak tanácsot, hogy közben meghagyják a problémák saját megoldásának lehetőségét.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Az alábbi meserészlet Arany László Magyar népmesék című kötetének, A veres tehén című meséjéből származik. 3–4 fős csoportban vitassák meg, majd röviden írják le, hogyan, milyen formában lehet felhasználni egy ilyen típusú, tartalmú mesét a gyerekek belső feszültségeinek levezetésében!

"Egyszer volt, hol nem volt, volt a világon egy király meg egy királyné. Volt nekik egy igen szép kis fiók, Ferkónak hítták. Ez annyira szerette az anyját, hogy mindig utána ment, akárhová ment az anyja, úgyannyira, hogy néha a királyné maga is megsokallta ezt a nagy szeretetet, rá-rákiáltott, hogy: „Mit csikókodol utánam?” De ez sem használt semmit. Ferkó megfogta az anyja ruháját, s el nem eresztette volna, tán ha agyonütötték volna is. Egyszer beteg lett a királyné, Ferkó mindig ott virrasztott az ágya mellett, el nem lehetett onnan vinni se szép szóval, se fenyegetéssel, mikor pedig meghalt az anyja, a házban is alig tudták megtartani, mindig arra ment volna, amerre az anyját temették.

Volt abban a városban egy özvegyasszony, annak volt három leánya, ezek mindig csalogatták Ferkót magukhoz, addig-addig csalogatták, hogy Ferkó megszerette őket, addig kérte az apját, hogy vegye el az özvegyasszonyt, hogy a király utoljára rálett és elvette. Hej, szegény Ferkó nem is gondolta volna, hogy az ő állapota olyan hirtelen rosszra fordul, mert alighogy hazavitték a mostoháját, mindjárt másképp bánt vele, addig mindig tömte belé a legjobb ételeket, aztán meg a korpakenyeret is darabonként kéztől adta neki. A maga leányait tejbe-vajba fürösztötte, még a szélre se eresztette ki soha, szegény Ferkót meg kicsapta a cselédek közé, mindig ott lakott. A király az ország dolgával volt elfoglalva, nemigen gondolt rá, hogy tartják a fiát, mit adnak neki enni. Hej, pedig ha tudta volna, hogy a felesége mindig azon mesterkedik, mi módon veszíthetné el Ferkót, hogy az ország az ő lányaira maradjon – majd másképp vette volna ő is a dolgot. Itt – lelkesedtem – meg se gondolnák kelmetek, mi történt a dologból."

A népmesék jó alapot teremtenek a dramatizálásra. Amikor a gyerekek eljátszhatják a félelmet keltő szituációkat, amelyek a mese zárlata révén felodhatóvá válnak, rejtett problémáik is felszínre kerülhetnek (legyen az félelem, szorongás, vagy akár agresszió). Az életszerű mesehősök könnyebben keltenek rokon- vagy ellenszenvet, mert jobban köthetőek a valóságos személyközi kapcsolatokhoz, ugyanakkor a népmesék világa a királyságokkal, legkisebb fiúval kellő eltávolodást is jelent ahhoz, hogy könnyebben beleélhesse magát a megoldandó szituációba a gyerekek.

4. Agresszió és média

Az agresszió hatásával kapcsolatban többféle elmélet született, Feshbach nevéhez kötődik a „katarzis-elmélet”, mely szerint a televízióban látott erőszak hatására a befogadóban halmozódó agresszivitás csökkenhet, vagyis a látottakban „kiéli magát”. A későbbiekben ezt az elméletet cáfolták, az erőszak „pozitív” hatását a happy end váltotta ki, ha a film nem jól végződött, akkor nem csökkent a néző agresszivitása. Egy másik elmélete szerint a gyerekek viselkedésében akkor jelenik meg az agresszió, amikor megértik azt a kulturális normát, miszerint a fájdalomért fájdalom jár cserébe. Ennek megnyilvánulását akkor látják a gyerekek először, amikor valamilyen tárgy fájdalmat okoz nekik és a szülő megüti a fájdalmat okozó tárgyat és közben verbálisan is megerősíti, hogy „ez a rossz ajtó bántott téged”. Kutatók szerint a televízióban látott erőszak növeli a befogadó agresszivitását, főként akkor, ha a látottak közelítenek a való élet történéseihez, vagyis nem rajzfilmet látnak, ha az agresszív képek többször ismétlődnek, ha a befogadót előzőleg frusztráció érte. A képi jellemzők közül a realiztikus ábrázolásmód, a spontaneitás, a következmény nélküliség meghatározó a kiváltott hatások tekintetében.

Az agresszió motivációinak feltérképezése során a pszichológusok foglalkoztak a szorongás témakörével is. Az engedékenység és korlátozás kettőssége határozza meg, hogy a szülői attitűdök mit váltanak ki a gyerekekből. A fentiekben már leírt attitűdök alapján a meleg-engedékeny környezetben felnövő gyerekek meglehetősen agresszívek, amelyet a biztonságérzet és a büntetések elmaradása okoz. A hideg-engedékeny típusnál a gyerekek szintén agresszívek, itt az agresszivitás kiindulási pontja a szülő ellenszenve, erre válaszol a gyerek nyílt agresszióval. A meleg-korlátozó és a hideg-korlátozó típusnál a gyerekek inkább hajlamosak a szorongásra, agressziójukat befelé fordulva „élik ki”. Filmélményeikben is azokat a helyzeteket figyelik meg és érzékelik jobban, amelyekben az agresszivitás főként „lelki síkon” zajlik.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Írja le röviden az alábbi fogalmak definícióját!

Szocializáció

Azonosulás

2. feladat

Soroljon fel minél több szocializációt befolyásoló tényezőt!

3. feladat

Mutassa be egy konkrét példán a család szerepét a szocializációban!

MUNKANYAG

MEGOLDÁSOK

1. feladat

A szocializáció a társadalomba való beilleszkedés folyamata, amelyben a gyerek elsajátítja a társadalmi normákat, értékeket és ismereteket, megtanulja a különféle társadalmi szerepekben lehetséges és elvárható viselkedést.

Az azonosulás során a gyerek arra törekszik, hogy olyan legyen, úgy érezzen és viselkedjen, mint a számára fontos emberek, elsősorban a szülei.

2. feladat

Család, az anyához, az apához fűződő kapcsolat, nevelési viselkedésmódok, kortárs csoportok, interperszonális kapcsolatok, oktatási intézmények, médiumok

3. feladat

Lehetsége kulcsszavak a válaszban: érzelmi kötélekek, érzelmi biztonság megteremtése, kapcsolatok biztosítása, alapvető viselkedési modellek tanítása, visszajelzések biztosítása, az identitás forrása

EGYÉNI FOGLALKOZÁS – MEGISMERÉS, FEJLESZTÉS

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

A gyermekek fejlődését – ahogyan az előző fejezetben láthattuk – alapvetően a veleszületett képességek, valamint a környezet együttes hatása alakítja. Az alábbi leírás-részlet egy hatodikos lányról szól, akinek jellemzését osztályfőnöke készítette el egy fegyelmi tárgyalás kapcsán.

A tanuló a felső tagozatban változott meg igazán, míg alsó tagozatban nagyon csendes és visszahúzódnó kislány volt, a tanítónő egyik kedvelt diákja, épp csendessége miatt, addig a felső tagozatba kerülve (új osztályban kezdett nálunk iskolaváltás miatt), valószínűleg a korai serdülés miatt nagyon kezelhetetlenné, veszekedőssé, néha verekedőssé vált, egészen "nagylányos" stílust vett fel, mindenkivel érzetelni akarta azt, hogy ő már felnőtt. Viselkedése már az első hónapoktól kezdve nagyon sok konfliktus forrása lett, alsós tanítónője megkeresésemre elmondta, hogy szerinte kifordult önmagából, vele sem tud már igazán jól kommunikálni, amikor összefutnak néha.

Figyelme szétszórt, sokszor kapkod, feladatait felületesen oldja meg, az órákon nagyon nehezen lehet lekötni. Érdeklődése szűk körű, ezalól kivételt talán a rajzművészet jelent, de ennek is csak a gyakorlati része. Figyelme gyenge intenzitású, könnyen eltéríthető és szétszórt. Megfigyelőkészsége gyenge, felfogóképessége közepes, hangulata nagyon változó, sokszor indulatos, heves. Viselkedése, hangneme kívánnivalót hagy maga után, a felnőttekkel szemben nem tisztelettudó, önmagát is felnőttnek tekinti, így sokszor megnyilvánulásaiban is ezt érzeteti.

Családi háttere rendezetlen, szülei két évvel ezelőtt elváltak, a szülők kétféle értékrend mentén nevelik, az édesanya nagyon nagy szigorral és következetességgel, az édesapa sokkal inkább megengedő módon. Az apa új családot alapított, így az elmúlt évben kistestvére született a tanulónak, akire sokszor kell vigyáznia. Édesanyjával él, aki szigorúan bünteti a tanulmányi eredményeiben bekövetkező változásokat, fogadó órákon a tanároktól nagyobb szigorúságot kért a lánya számára. A tanuló átlaga közepes, magatartása változó – a házirendben foglaltakat nem mindig veszi figyelembe. Aktivitása gyenge, a közösségi feladatokban közömbösen vesz részt, egyedül a dekorálás érdekli, rajzból munkái nagyon eredetiek, az idei farsangi díszítésben szívesen vett részt, de ekkor is törekedett arra, hogy irányíthassa a többieket.

Osztálytársai nem kedvelik, a szociometriás felmérés is ezt támasztotta alá, a lányok féltékenyek rá, a fiúkkal könnyebben talál hangot, de nem részese igazán az ő elfoglaltságaiknak sem. Nem sportol.

A fenti szöveg lényegének kiemelésével, néhány sorban foglalja össze a tanuló személyiségének jegyeit, mindazokat a jellemzőket, amelyek kiindulási pontként szolgálhatnak egy egyéni foglalkozási terv kialakításához, amely elősegíthetné a beilleszkedést, illetve a tanulási nehézségek kezelését!

Blank lined area for writing notes or observations.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A pedagógiai szakemberek munkájuk során gyakran találkoznak olyan gyermekekkel, akiknek a magatartása jelentősen eltér az adott életkorban elvárható helyes magatartástól, így nevelésük nehézséget okoz, vagy azért, mert lassabban fejlődnek társaiknál, vagy magatartási, beilleszkedési nehézségekkel küzdenek. Ezeknél a gyerekeknél hatványozottan fontos, hogy a pedagógiai szakember elfogadó, empatikus, szeretettel, érzelmeit kimutatni képes, hiteles személyiség legyen. Sokat kell dicsérni a nehezen nevelhető gyerekeket, a képességeiknek, érdeklődési körüknek megfelelő feladatokkal kell megbízni őket; azt célszerű hangsúlyozni, amiben jól teljesítenek.

Fejlesztésük a család, a szülők támogatása, együttműködése nélkül azonban csak nehezen valósítható meg. Az elhanyagolt gyermekek általában szegényes intellektuális fejlettségűek. Komoly mentális problémát, a fejlődés lassulását idézheti elő a hiányos érzelmi és értelmi ösztönzés, a biztonság és megértés hiánya, vagy akár a táplálás elégtelensége.

Az átlagostól eltérő fejlődési ütem egyik típusa a lelassult fejlődés, vagyis retardáció. A retardáció lehet szomatikus, amikor csak a testi fejlődés marad el, lehet pszichikus, lehet pszichoszomatikus, amikor a testi és a lelki fejlődés együttesen lassul le, beszélhetünk mentális retardációról, amikor a megismerő tevékenység – érzékelés, észlelés, emlékezet, képzelet, gondolkodás – fejlődésének üteme marad el az átlagostól, végül van motoros retardáció, a mozgásfejlődés lelassulása.

A magatartászavarok jellemzői "a visszatérő és tartós disszociális, agresszív vagy dacos magatartási sémák. A viselkedés egészen a kornak megfelelő szociális áthágásokhoz vezethet, sokkal súlyosabb lehet, mint egy hagyományos gyermekcsíny vagy serdülőkori lázadás és elég hosszan kell tartania (hat hónap vagy annál hosszabb ideig)". A viselkedészavar „a viselkedés olyan visszatérő és állandósuló mintája, amelyben másik alapvető jogait vagy az életkornak megfelelő fontosabb szociális normákat és szabályokat megszegik”.

Az előzőekből is látható, hogy minden gyermeknek mások és mások lehetnek a tanulási szükségletei és a már meglévő tapasztalatai, ezért a gyermek érési folyamatát úgy segíthetjük elő sikeresen, ha azt az egyes gyermekek egyéni szükségleteihez igazítjuk.

A pedagógiai szakszolgálatok intézményei aktív és elengedhetetlen részesei ennek a folyamatnak, együttműködnek a nevelési-oktatási intézményekkel a sajátos nevelési igény, a beilleszkedési, a tanulási, a magatartási nehézség feltárása, a gyermekek, tanulók fejlődésének elősegítése céljából, ugyanakkor együttműködnek a szülővel, segítséget nyújtanak a gyermek otthoni neveléséhez. A nevelési tanácsadás igénybevétele az érintett szülő kezdeményezésére, illetve az ő egyetértésével történhet.

A nevelési tanácsadó feladata: annak megállapítása, hogy a gyermek, a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, szakvélemény készítése, a gyermek fejlesztő foglalkoztatása a pedagógus, a pedagógiai, gyógypedagógiai asszisztens és a szülő bevonásával. Ha a gyermek, tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, illetve a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető rendellenességével küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult. A fejlesztő foglalkoztatás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés-oktatás, kollégiumi nevelés-oktatás keretében valósulhat meg. A Nevelési Tanácsadó által készített szakvélemény a következőket tartalmazza: a gyermek és a szülő nevét, a gyermek születési idejét, lakóhelyét (tartózkodási helyét); a vizsgálat rövid leírását, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség fennállásával vagy kizárásával összefüggő megállapítást és az azt alátámasztó tényeket. Javaslatot a gyermek óvodai nevelésével, iskolai nevelésével és oktatásával kapcsolatosan. Annak megállapítását, hogy a gyermek tanulmányi kötelezettségének magántanulónaként tehet eleget. Javaslatot arra vonatkozóan, hogy az intézmény egyéni vagy kiscsoportos formában, milyen jellegű foglalkozást, milyen időkeretben biztosítson a tanuló számára. Annak előírását, hogy a gyermeknek a nevelési tanácsadás keretében biztosított fejlesztő célú - képességfejlesztő terápia, pszichoterápia stb. - foglalkozásokon kell részt vennie, ennek időkeretét.

A különböző készségek fejlődésében nagy különbségek lehetnek, így minél korábban kezdődik a fejlesztés, annál inkább lehetővé válik, hogy a gyermek behozza elmaradását.

A magatartási és beilleszkedési zavar az egyik leggyakoribb nevelési nehézség, melynek vezető tünete az alkalmazkodás, a családi és iskolai környezetbe való beilleszkedés nehézsége. A figyelemfelkeltő viselkedés valójában "próbaviselkedés", a gyerek ekkor valamilyen jutalmat, elismerést szeretne elérni a magatartásminta megvalósításával. Erre a magatartásra választ vár, ha ez elmarad, akkor még hatványozottabban próbálkozik, némiképp eltérő formában, így, ha nem kap kellő értő figyelmet, a folyamat csak tovább fokozódik, egészen a krónikus formáig. A magatartási problémával küzdő gyermekeknek általában alacsony az önértékelése, önbecsülése a sok kudarc miatt. Különösen fontos ezeknél a gyermekeknél a következetesség, a jó cselekedetek esetén az állandó pozitív megerősítés, a szabályok megbeszélése és azok közös, és állandó betartása.

Nevelési nehézséget jelenthet:

1. a hiperaktivitás és koncentrációzavar: a gyerek nem tud figyelni, nem tud nyugodtan ülni és nehézségei vannak a szabálykövető viselkedésben. Elsősorban a szóbeli instrukciók betartásában vannak nehézségei és általában kevésbé tudják kontrollálni viselkedésüket, mint más, hasonló életkorú társaik. A hiperaktív gyermekkel való bánásmódban kiemelkedő fontossága van a világos és következetes elvárásoknak, az önkontroll fejlesztésének.
2. teljesítményzavar: a tanulási nehézségekkel párhuzamosan jóval általánosabb, mint a hiperaktivitás. Két csoportot különböztethetünk meg: az első csoportba a gyengébb képességű, vagy valamilyen konkrét képességzavar (pl. diszlexia, diszgráfia) következményeképpen létrejövő alacsonyabb tanulási teljesítményűek sorolhatók. A második csoportba azok sorolhatók, akiknél a teljesítményzavar feltételezhetően valamilyen más pszichés zavar (koncentrációzavar, de akár a diszlexia is) következménye.
3. agresszivitás, antiszociális viselkedés – kialakulásukban a környezetnek, a családi nevelésnek, a médiumok által közvetített üzeneteknek, mint ahogyan ezt a szocializációval foglalkozó fejezetben láthattuk, jelentős szerepe van. Megoldása önmagában csak pedagógiai eszközökkel nem lehetséges.

Ahhoz, hogy a fentiekben jelzett nehézségekkel küzdő gyerekek is nyugodtan és sikeresen járassák végig a számukra megfelelő fejlődési, tanulási útvonalat, törekedni kell az alapvető, a kiváltó ok feltárására és a megfelelő, egyénre szabott fejlesztő módszerek megtalálására.

Az okok és az egyéni foglalkozás lehetséges irányainak meghatározásában többek között a következők módszerek segíthetnek:

1. Anamnézis – azaz a szülőkkel való beszélgetés a gyermekről, főleg eddigi fejlődéséről. Módszere az irányított beszélgetés. Meghatározó a hatékonyság szempontjából, hogy ez valóban beszélgetés legyen, ne számonkérés, megfélemlítés, kikérdezés, a szülői alkalmatlanság bizonygatása. Kérdés lehet a gyerek életmódja, szokásai, kötődései, kedvenc játéka, kivel szeret játszani, van-e játszótársa, mikor kezdett el óvodába, iskolába járni, hogyan választották ki azt, hogy melyik óvodába, iskolába járjon stb.

2. Környezettanulmány – annak megfigyelése, hogy hol, hogyan, milyen környezetben él a gyermek. Módszere a megfigyelés természetes helyzetben: ilyen szituáció lehet az, amikor amúgy is ott lennének a családnál, hogy beszélgessünk a szülővel, a gyermekkel. A családnál töltött idő után a látottak lejegyzése történik – milyen a környék, ahol él, a lakás mérete, mi veszi körül a gyermeket a lakásban, milyen a légkör stb.
3. Megfigyelés – folyamatkövető módszer, amely része lehet a diagnosztizálásnak is. Lényeges a megfigyelés szempontjainak precíz és megfontolt meghatározása, a megfelelő időpont és módszer megválasztása. Eleme lehet a gyermek óvodai, iskolai tevékenységének megfigyelése (figyelem, érdeklődés, érzékelés–észlelés, emlékezet – képzelet), a társakhoz való viszony (érzelme) megfigyelése a csoportban, az osztályban, az iskolában, a szabadidős tevékenység során; fontos elem a játék megfigyelése – a gyermekek legjellemzőbb megnyilvánulásai közé tartozik, ezért bír nagy jelentőséggel, de épp ilyen fontos lehet a gyermek étkezésének vagy mozgásának megfigyelése is.
4. Eseménynapló – a folyamatkövetés módszere, az események folyamatos rögzítése.
5. Dokumentumelemzés – a megismerés során lényeges áttekinteni a különféle intézményi dokumentumokat, nemcsak a gyerekről készült feljegyzések (gyerekvédelmi és iskolaorvosi nyilvántartás, nevelési tanácsadó véleménye, szakértői bizottsági vélemények) tekintetében, hanem az intézményre vonatkozóan is (munkatervek, értekezlet, felügyelői, fegyelmi tárgyalásról készült jegyzőkönyvek, statisztikák, naplók – szociális, nemek és életkor szerinti összetétel, tanulmányi teljesítmények stb).
6. Egyéni interjú – tudatosan irányított és tervezett beszélgetés a gyerekekkel, a szülőkkel. A hatékony lebonyolítás érdekében körültekintően kell megválasztani a helyet és az időpontot, a nagyon körülményes, különleges környezetben lebonyolított beszélgetés adott esetben több kárt okozhat, mint hasznot, így nagyon fontos a nyitott és nyugodt légkör megteremtése és a felkészült kérdező.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Az alábbiakban különböző megfigyelési szempontokra adható válaszokat, jellemzőket talál. Párban dolgozva a megadott jellemzők sorszámát írják be az oszlopban szereplő szempontokhoz!

	Megfigyelési szempont	Jellemzők
a.	Érdeklődés	
b.	Figyelem	

Társa jellemzése

Blank lined area for writing the partner's characteristics.

Elfogadni egy külső értékelő véleményét (még akkor sem, ha tudjuk, hogy szakértő az adott területen) nem mindig könnyű, ugyanennyire nehéz, mint Önöknek a fenti feladatban, a szülőknek is, adott esetben szembesülni a gyermekük bizonyos hiányosságaival, lelassult fejlődésével, vagy magatartási, beilleszkedési zavaraival. Így nagyon lényeges minden esetben az empátikus megközelítés.

A feladat megoldása

- a. 2.
- b. 5.
- c. 1.
- d. 3.
- e. 4.
- f. 7.
- g. 6.
- h. 8.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A Nevelési Tanácsadó által készített szakvélemény és a fentiekben vázolt módszerek segítségével kialakított jellemzés elkészülte után egy olyan egyéni foglalkozási, fejlesztési terv kialakítása a cél, amely alkalmas arra, hogy sikeresen kezelje a problémákat és hosszútávon is segítséget jelentsen a mentális fejlődésben.

A beilleszkedési és magatartási zavarokkal küzdő gyerekeknél törekedni kell a feszültségtűrést, a feszültséglevezetést elősegítő módszerek alkalmazására, olyan kommunikációs helyzetek teremtésével, amelyekben irányított módon vesz részt a gyerek. Ennek egyik lehetséges formája a projekciós feladat, a "kivetítés" eszköze, amikor egy-egy történeten keresztül nyilvánulhatnak meg, nem önmaguk nevében beszélnek, mégis saját érzéseiket, a szituációra vonatkozó megoldásaikat, érzéseiket jelenítik meg.

További módszerek lehetnek:

- drámajátékok – amelyekben a valóságot modellálja a gyerek, irányított formában
- vetélkedők, amelyek versenyhelyzetet jelentenek – a jutalmazás, a siker elérése révén fejthet ki motiváló hatást
- vita – amely csak pontosan meghatározott szabályok ismeretében vezethet eredményre, a szabályok az indulatkitöréseket tartják kordában, ugyanakkor erősítik az érvelés képességén keresztül az önértékelés, öntudat fejlődését
- beszélgetőkör – napi rendszerességgel megvalósuló tevékenység, amely egyrészt beszédfejlesztő hatású, másrészt lehetőségét teremt arra, hogy a spontán megszólalások révén felodódjának a gyerekek. Akkor válik könnyed beszélgetéssé, ha valamilyen egyéb tevékenység is párosul hozzá, és nem az a kiinduló helyzet, hogy "Márpedig most beszélgetni fogunk!".
- projekt módszer alkalmazása – a kreativitás, a problémamegoldó képesség fejlesztésére alkalmas, ugyanakkor a csoportmunka révén a társas kapcsolatok kiépítését is szolgálja.

Segítséget jelenthet fejlesztésük során a célzott ének-zene, rajz és testnevelés foglalkozások tanórán kívüli formája, hiszen ezekben a helyzetekben módjuk van az érzelmi önkifejezésre, a nevelőknek pedig a nonverbális kommunikáció fontosságának megismertetésére.

Amikor az oktatás-szervezés során megvalósul az egyén igényeihez, a gyerekek eltérő képességeihez való igazodás, azt differenciálásnak nevezzük. A differenciálás latin eredetű szó, jelentése „különbségtéves”. A nemzetközi szakirodalomban kialakult értelmezés szerint az adaptív oktatáson vagy más néven a differenciáláson olyan tevékenységet értünk, amely az egyén optimális fejlődését segíti különböző iskolaszervezési megoldásokkal és az egyénhez igazodó tanulásszervezéssel. A fenti megközelítés azt is jelenti, hogy a differenciálás minden tanulóra vonatkozik, nemcsak a jókra és a tehetségesekre vagy a problémás gyerekekre!

A differenciálás többek között a következő területeken érvényesülhet:

1. a tartalom alakítása a gyermek érdeklődése, előzetes tudása szerint
2. az oktatási célban, szintben való igazodás a gyermek tapasztalataihoz, ismereteihez, képességfejlődési szintjéhez
3. a közvetítés formájának megválasztása
4. a munkaformák igazítása a gyermeki igényekhez
5. a munkavégzés ütemében, tempójában való igazodás a gyermekhez
6. az önállóság fokának meghatározása, a segítségadás módja
7. az információszerző tevékenység folyamatának felépítése
8. a szervezés módjának igazítása a gyermeki igényekhez
9. a nevelés stílusának megválasztása

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Csoportmunkában készítsenek az alábbiakhoz hasonló, rövid feladatokat olyan, Önök által választott témakörökben, amelyek lehetőséget adnak a gyerekek érdeklődése, előzetes tudása, képességfejlődési szintje alapján történő differenciálásra. A korcsoport szabadon választható. Az instrukciókon is változtathatnak, jelenlegi megfogalmazásuk felső tagozatosoknak szól. (Az utolsó feladat a kritikai képesség vizsgálatát célozza, míg az előzők a logikai gondolkodást).

1. A következő 4-4 szó közül azt kell bekarikáznod, amelyik szerinted nem tartozik oda!
 1. zöld, kék, sárga, világos
 2. szalad, rohan, fél, ballag
 3. pohár, asztal, csésze, tányér

2. Keresd meg az első oszlopban szereplő szóhoz a második oszlopban lévők közül azt, amely rokonértelmű vele és karikázd be!

1. barátságos	szép, kedves, szorgalmas, ügyes
2. hatalmas	meglepő, vastag, nagy
3. nedves	vizes, hűvös, sima

3. Az alábbiakban két rendezetlen mondatot találsz. A szavakat rendezd úgy, hogy értelmes mondatok keletkezzenek!

Nem tévét holnaptól esténként nézek.

Sokszor kölcsön Gabi házi feladatát kérem.

4. Az alábbi mondatok hiányosak. A hiányzó szót a mondatokat követő szavak közül kell kiválasztanod, és bekarikázással megjelölnöd!

Ha nagyon sietünk, és figyelmetlenül olvassuk el a feladatot, akkor lehet, hogy oldjuk meg a leckét. (szépen, gyorsan, hibásan, olvashatóan)

Amikor nem alszunk eleget felelés előtt, akkor sokkal készülünk a szünetben az órára. (viccesebben, szomorúbben, álmosabban, vidámabban)

5. Szerinted igaz az alábbi hír? Indokold meg döntésedet!

Ma olvastam, hogy az a nagy vihar, amely tegnap este kitört a Balatonon és három egész napig tartott, sok csónakot, sőt néhol még a parton lévő nyugágyakat is elsodort magával. Több csónak és egy kisebb hajó is elsüllyedt, sokakat ki kellett menteni a vízből.

A megoldások a példaként megadott feladatokra vonatkoznak.

1. világos, fél, asztal

2. kedves, nagy, vizes

3. Lehetséges megoldás: Holnaptól nem nézek esténként tévét. Sokszor kérem kölcsön Gabi házi feladatát.

4. hibásan, álmosabban

5. Nem igaz, mert a tegnap este kitört vihar időtartama még nem lehet három nap – a mai elmesélés szituációja alapján.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Mire utal Ön szerint az alábbi történetben szereplő előadás háromféle befogadása? Hogyan használható fel ez egy foglalkozás tervezése esetén?

"A fizika szakos tanár harmadik gimnazista fiával és 11 éves kislányával vett részt az ismeretterjesztő előadáson. Az előadás után a tanár így szólt: »Az előadó szépen beszélt, jól megformálta a mondanivalóját, azonban semmi érdekeset sem mondott!« – a fia nem értett vele egyet, mondván: »Az előadás nagyon érdekes volt, én sok újat tanultam!« Mire a kislány: »Nekem nagyon unalmas volt az egész, majdnem elaludtam.«"

MUNKANYELV

2. feladat

Egészítse ki az alábbi megfigyelési lapot az Ön által lényegének tartott további megfigyelési szempontokkal és jellemzőkkel! Válasszon családjában, környezetében egy kisgyereket, akinek a megfigyelése után konkrétan ki tudja tölteni a táblázatot!

	Típusa (szerep, mozgásos, konstrukciós)	Társas vagy egyéni formában zajlik	
Játéktevékenység			
	Rendezettsége szerint	Intenzitása szerint	
Mozgás			
	Társakhoz való viszony		
Szociális készségek			
Gondolkodás			

3. feladat

Készítsen egy rövid esetleírást (bármilyen, az egyéni foglalkozáshoz kapcsolódó témával kapcsolatban) az alábbiakban felsorolt szakkifejezések közül legalább hatnak a felhasználásával!

adaptáció	alkalmazkodás
attitűd	érzelmi, intellektuális, viselkedésbeli beállítottság
auditív	hallási
diszkrimináció	megkülönböztetés
dominancia	főlérendeltség, irányító jelleg
emóció	érzelem
empátia	beleélés
frusztráció	célirányos cselekvés akadályoztatása
identitás	azonosság
inadaptált	sikertelenül alkalmazkodó
interakció	kölcsönös egymásra hatás
kompenzálás	kiegyenlítés, ellensúlyozás
komplex	összetett, bonyolult
kooperáció	együttműködés
mentális retardáció	lassúbb értelmi fejlődés, elmaradás
permanens	folytonos, tartós
prevenció	megelőzés
releváns	jelentős, fontos
szomatikus	testi
verbális	szóbeli
vizuális	látási

Esetleírás

MUNKANYAG

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Az életkori sajátosságokra és az előzetes tudás szerinti differenciálásra utal a történet – a foglalkozás tervezésekor nemcsak a résztvevők érdeklődési körét, hanem előzetes tudását is szükséges ismerni.

2. feladat

További lehetőségek: emlékezet, képzelet, figyelem, érzelmi élet

3. feladat

A jellegéből adódóan többféle megoldása lehet a feladatnak. Az elkészített eseteírás ellenőrzésekor a szakmai információtartalom, a szakirodalom alapján a szakkifejezések helyes használata szükséges, a cél nem az, hogy egy idegen szavak halmazából álló szöveg szülessen, hanem egy olyan szakmai anyag, amely megfelelően használja e tudományterület kifejezéseit.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Dr. Buda Béla: A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája Tankönyvkiadó, Budapest, 1986.

Kósáné Dr. Ormai Vera – Dr. Münnich Iván (szerk.): Szocializációs zavarok – beilleszkedési nehézségek Tankönyvkiadó, Budapest, 1985.

Vajda Zsuzsanna – Kósa Éva: Neveléslélektan Osiris, Budapest, 2005.

AJÁNLOTT IRODALOM

Kozma Tamás – Tomasz Gábor (szerk.): Szociálpedagógia Osiris, Budapest, 2003.

Kósáné Ormai Vera: Beilleszkedési nehézségek és az iskola. Tankönyvkiadó, Budapest. 1989.

N. Kollár Katalin – Szabó Éva (szerk.): Pszichológia pedagógusoknak Osiris, Budapest, 2004.

A(z) 1283–06 modul 015–ös szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
54 140 01 0000 00 00	Gyógypedagógiai asszisztens
52 140 01 0000 00 00	Pedagógiai asszisztens

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
20 óra

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1–2008–0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.
Telefon: (1) 210–1065, Fax: (1) 210–1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató